

ONLINE CURSUS
**GELD
VERDIENEN
MET
SCHRIJVEN**

LES 4

AANTREKKELIJK SCHRIJVEN

COPYRIGHT © 2018 YVONNE MOL, RIJEN

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of door fotokopieën, opname, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

AANTREKkelijk LEREN SCHRIJVEN

In de vorige les nam ik het standpunt in dat het er niet zoveel toe doet of je een goede schrijver bent, maar dat het veel belangrijker is om een effectieve schrijver te zijn.

Vandaag wil ik die stelling ietwat nuanceren.

Want, hoewel we nauwelijks kunnen beoordelen of iemand een goede schrijver is, kunnen we wel een **onaantrekkelijke tekst** herkennen. Wat je dus altijd wilt voorkomen, is dat je een slecht geschreven tekst produceert.

Met een onaantrekkelijke tekst bereik je namelijk je doel niet, omdat de meeste lezers hun tijd niet besteden aan het lezen ervan. Alleen een goed opgebouwd en prettig leesbaar verhaal bereikt zijn doel.

Als lezers zich niet aangesproken voelen door wat jij schrijft, haken ze af. Als ze niet begrijpen wat er staat, haken ze ook af. Als ze niet worden meegenomen in jouw denkproces... enfin, je begrijpt het wel.

George Orwell zei ooit dat gedegen schrijvers zich **bij iedere zin** de volgende vragen stellen:

1. Wat probeer ik te zeggen?
2. Welke woorden drukken precies uit wat ik bedoel?
3. Welk beeld kan ik gebruiken ter ondersteuning?
4. Is dit beeld origineel genoeg om het beoogde effect te bewerkstelligen?

De manier waarop jij jouw fantastische idee aan de buitenwereld presenteert, bepaalt mede het succes van jouw product. Daarom wil ik je in deze les **praktische tips** geven waarmee je de aantrekkelijkheid van je teksten verder kunt verbeteren.

Natuurlijk is deze lijst met tips niet uitputtend. Ik beperk me tot de onderwerpen die ik in de praktijk, tijdens de schrijfcoaching, regelmatig terug zie komen. Veel schrijvers worstelen hiermee, maar alleen al het bewust worden van wat er fout kan gaan in een tekst helpt om aantrekkelijker te gaan schrijven.

Easy reading is hard writing luidt een bekend gezegde in de schrijverswereld.

Schrijven is een ambacht! Wees niet te snel tevreden met wat je hebt geschreven, maar schaaft net zolang tot er precies staat wat je bedoelt.

DE TIPS

TIP 1. BESCHOUW IEDERE ZIN ALS DE BELANGRIJKSTE DIE JE OOIT ZULT SCHRIJVEN

Elke zin heeft hetzelfde doel. Namelijk: ervoor zorgen dat de volgende zin ook gelezen wordt. Ga er niet vanuit dat mensen blijven doorlezen als ze eenmaal aan je tekst zijn begonnen, zo vanzelfsprekend is dat helaas niet. Er is meer dan genoeg aanbod, dus als de lezer zich gaat vervelen, dan schakelt hij zonder aarzelen over op iets anders.

Wil je effectief schrijven, dan moet je er allereerst voor zorgen dat je tekst gelezen wordt. Haken lezers na de eerste zin af, dan is je tekst natuurlijk niet erg effectief. Zorg ervoor dat men wil blijven lezen en besteed daarom aan iedere zin die je schrijft maximale aandacht.

Schrijf iedere zin alsof het de belangrijkste zin is die je ooit zult schrijven. Zo houd je de aandacht van de lezer vast.

TIP 2. KOM ZO SNEL MOGELIJK TER ZAKE

Laat de lezer vrijwel direct weten wat hij van je tekst kan verwachten. Open je verhaal op een interessant moment, in fictie bijvoorbeeld op een keerpunt of ontploffingsmoment, middenin een relevante dialoog of een strijd.

Als je je lezers te lang laat ronddobberen in onwetendheid dan worden ze niet gegrepen door de tekst. Beloof de lezer vanaf de eerste zin een mooie ervaring en zorg er zo voor dat hij verder leest.

Wees niet bang om meteen het belangrijkste prijs te geven, maar voorkom juist dat de lezer afhaakt voordat je jouw boodschap hebt verteld.

TIP 3. SCHRAP WAT OVERBODIG IS

Oké, dit is een stijlkeuze en dus kun je hierover van mening verschillen. Maar wat ik zie in onze gehaaste en met informatie overstromende maatschappij is dat mensen de voorkeur geven aan teksten die snel resultaat geven.

Schrijf je voor de onrustige lezer, dan mag geen alinea, zin of woord overbodig zijn. Elke letter moet bestaansrecht hebben. Schrijf alleen zinnen die iets bijdragen aan de opbouw of afwikkeling van je verhaal. Dwaal dus niet af, maar blijf op het pad van je boodschap. Test constant of je hetzelfde ook korter kunt zeggen. Zeg wat je wilt zeggen, maar doe dat in zo min mogelijk woorden.

De echte kunstenaar is in staat om zijn tekst toch kleur en karakter te geven, zonder af te hoeven dwalen van de kern van het verhaal.

TIP 4. VERMIJD EEN OMSLACHTIGE ZINSBOUW

Beginnende schrijvers maken het zichzelf en de lezer soms moeilijker dan nodig. In een dappere poging om hun boodschap mooi te verwoorden, verzanden ze ongewild in omslachtigheid.

Dat is zonde, want **een omslachtige zinsbouw leidt de lezer juist af van de kern van de boodschap.** Schrijf daarom wat je bedoelt zo duidelijk mogelijk op.

Een paar voorbeelden:

'Het enige wat ik hoorde was...'
-----> 'Ik hoorde alleen maar...'

'Hij maakte van de gelegenheid
gebruik om te zeggen dat...'
-----> 'Hij zei..'

'Ze wilde niet voor hem achterhouden

dat ze niet mee zou gaan'

----> 'Ze kwam er eerlijk voor uit dat...'

Meestal hebben formele zinsneden geen functie. Schrijf liever geen dingen als: 'Met betrekking tot de weergaven van het onderzoek van vorig jaar kan worden opgemerkt dat...' maar zeg gewoon: 'Het onderzoek van vorig jaar laat zien dat...'

Vervang lange uitdrukking door korte voorzetsels:

met betrekking tot ---> over

ten aanzien van ---> op, over, tegen, van, voor

ter zake van ---> over

als gevolg van ---> door

door middel van ---> door, met

ten gevolge van ---> door

met de bedoeling ---> om

op grond van het voorafgaande ---> daarom

teneinde ---> om

uit het oogpunt van ---> om

in het kader van ---> om, bij

in verband met ---> omdat, doordat

te wijten aan het feit dat ---> omdat, doordat

ondanks het feit dat ---> hoewel

ten behoeve van ---> voor

om deze reden ---> daarom

Door deze formele constructies te vermijden, maak je je tekst begrijpelijker en concreter, maar ook persoonlijker van toon.

TIP 5. PROEF IEDER WOORD

Het is voor elke schrijver een uitdaging om de juiste woorden te kiezen voor het beeld dat hij wil oproepen. Proef ieder woord en weeg af of dit het beste alternatief is om te beschrijven wat je bedoelt.

Dit betekent dat als een woord niet precies goed klinkt, of als het niet helemaal goed voelt, dat je op zoek moet naar een beter woord. 'Voor zijn raam stond een Hazelaar', klinkt beter dan: 'Voor zijn raam stond een struik.'

Wees zo specifiek mogelijk bij het kiezen van je woorden. Waarom zou je 'lawaai' schrijven als je ook 'ronkende motoren' of 'krijsende kleuters' kunt schrijven? Kies niet voor 'de boom had lange takken', maar liever voor 'de oude eik strekte zijn takken uit naar de hemel'.

Sommige aspecten van aantrekkelijk schrijven hebben tijd en aandacht nodig om zich te kunnen ontwikkelen. Woordkeuze is zo'n aspect. Waarom klinkt de ene zin beter dan de andere en waarom werkt het ene woord wel en het andere niet, terwijl ze hetzelfde betekenen?

Aantrekkelijk schrijven is een kunst, het valt niet te leren uit een boek of met een cursus. Dit moet je blijven oefenen!

Hoe specifieker je bent in je beschrijvingen, des te makkelijker het wordt om je tekst te laten communiceren met je lezers. Roep de beelden op die jij in je hoofd hebt en doe dat met woorden die heel precies en levendig omschrijven wat jij bedoelt!

De enige manier om dit te leren, is: veel lezen, blijven schrijven en constant proeven van wat je hebt bereid.

TIP 6. BUIT WERKWOORDEN UIT

Het is verleidelijk beelden te verlevendigen met bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden. Toch ervaren lezers een teveel aan dit soort woorden als storend en zelfs irritant.

Wist je dat bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden vaak helemaal niet nodig zijn als je een **veelzeggend werkwoord** kiest? In plaats van 'het was een warme dag' kun je bijvoorbeeld schrijven: 'de lucht trilde boven het asfalt'.

Vaak heeft zo'n werkwoord een veel krachtigere uitwerking op het beeld dat je wilt beschrijven dan een bijvoeglijk naamwoord.

Er ligt een enorme rijkdom verscholen in werkwoorden. Kijk alleen al naar: strompelen, klateren, slenteren, denderen, schateren, achteruitdeinzen...

Buit ze uit, die werkwoorden!

TIP 7. VOEL HET RITME VAN JE ZINNEN

De structuur die je je zinnen geeft, brengt een bepaald ritme met zich mee. Een goed ritme laat de zinnen soepel stromen. Een verkeerd ritme (of liever gezegd: géén ritme) leidt de lezer af van je boodschap.

Lees iedere zin die je schrijft daarom hardop voor en voel hoe het ritme loopt. Hapert het ritme, moet je je hortend en stotend door de woorden heen worstelen, dan verbreekt die zin de leesflow die je net zorgvuldig had opgebouwd. Door een verkeerd ritme raken je lezers in de war, waardoor ze ongewild ontwaken uit jouw verhaal.

Afwisseling in zinsbouw, zinsbegin, klank en ritme maakt een tekst een stuk aantrekkelijker. Heb je weleens moeten luisteren naar een spreker die lusteloos en monotoon zijn verhaal afstak? Dan weet je hoe lastig het is om daar je aandacht bij te houden. Grote kans dat de boodschap van zo'n spreker niet goed overkomt op zijn luisteraars.

Bij geschreven teksten is afwisseling zeker zo belangrijk. Goede zinnen vloeien ongemerkt in elkaar over. Zorg dus bij het schrijven voor een natuurlijk en aantrekkelijk ritme en wissel lange zinnen af met kortere.

TIP 8. SCHRIJF ACTIEF

Natuurlijk zijn er uitzonderingen, maar in de meeste gevallen leest een tekst met actieve zinnen het prettigst. Hiermee **stuw je je boodschap voorwaarts** zonder de vertraging van allerlei extra woorden.

Om een energieke tekst neer te zetten, gebruik je de woorden 'zijn', 'hebben', 'worden', 'gaan', 'zullen' en 'zouden' zo min mogelijk.

Schrijf dus liever niet:

'Ze heeft besloten om voortaan iedere dag een half uur compromisloos te gaan schrijven.'

Maak het actiever door de hulpwerkwoorden weg te laten:

'Ze schrijft voortaan iedere dag een half uur compromisloos.'

Voel je dat deze zin meer energie en daadkracht afgeeft dan de eerste?

Maar let op:

Schrijf je een verhaal over een uitgebluste ambtenaar die lusteloos door een grijs gebouw sloft en op een whiteboard de dagen afvinkt tot hij met pensioen mag? Dan kan passief taalgebruik absoluut een doel dienen.

Gebruik het in zo'n geval schaamteloos.

TIP 9. WEES ALERT OP PERSPECTIEFWISSELINGEN

De kwelgeest van bijna iedere beginnende schrijver is het perspectief. Teksten van onervaren schrijvers vertonen vrijwel altijd inconsistenties in het perspectief.

Is dat erg? Ja!

Het lijkt op het eerste gezicht een kleinigheid, maar een onnatuurlijke wisseling van het perspectief is funest voor de **geloofwaardigheid** van het verhaal. Iedere onbedoelde perspectiefwisseling kan de lezer laten ontwaken uit de fictionele droom waar jij 'm net zorgvuldig in hebt geloofd.

Waarschijnlijk weet de lezer niet precies wat er misgaat, maar ergens voelt hij dat er iets niet klopt. Logica speelt een grote rol bij iedere leeservaring, dus besteed aandacht aan de consistentie in het perspectief.

Wat is perspectief?

Het is goed om te beseffen dat perspectief verschillende lagen kent. Alleen als je begrijpt hoe complex het element 'perspectief' is, kun je voorkomen dat er ergens iets mis gaat.

Onderstaande invalshoeken horen allemaal bij het perspectief:

*** Welk gezichtspunt kies je?**

Door wiens ogen wordt het verhaal verteld? Bepaal wie de hoofdrol heeft, wie de 'verteller' is. De beste hoofdpersoon is degene die het meeste inzicht kan geven in de loop van het verhaal. De hoofdpersoon is altijd iemand voor wie iets belangrijks op het spel staat.

*** Is er een ik-verteller, of kies je voor de derde persoon?**

Wat werkt voor jouw verhaal het beste? Vertel je het verhaal vanuit het gezichtspunt van een jong kind? Dan is het waarschijnlijk beter om voor de derde persoon te kiezen, want kleine kinderen kunnen hun gedachten nog niet goed verwoorden.

* **Vertel je het verhaal van buitenaf of van binnenuit?**

Kies ook hier bewust voor één perspectief en houd je daar consequent aan. Op dit punt zie ik vaak inconsistenties bij beginnende schrijvers!

Beschouw je het verhaal van buitenaf, dan schrijf je bijvoorbeeld:

'Haar ogen begonnen te glanzen en haar mond viel open toen ze haar nieuwe hondje op schoot kreeg.'

Van binnenuit verteld, zou hier staan:

'Ze knipperde met haar ogen en kon geen woord meer uitbrengen toen ze haar nieuwe hondje op schoot kreeg.'

Wat vaak misgaat, is dat deze twee perspectieven klakkeloos door elkaar worden gebruikt.

Zoals hier:

'Haar ogen begonnen te glanzen en ze kon geen woord meer uitbrengen toen ze haar nieuwe hondje op schoot kreeg.'

In het eerste deel van de zin beschouwen we de situatie van buitenaf, we zien als het ware haar glanzende ogen. Maar in het tweede deel van de zin beleven we de informatie plots vanuit het karakter zelf.

Zo'n perspectiefwisseling is heel subtiel, maar verstoort wel de geloofwaardigheid van het verhaal.

* **Wisseling van 'hij/zij' naar de naam van het personage**

Zodra duidelijk is over wie de zin of alinea gaat, is het niet verstandig om terug te grijpen naar de naam van het personage. Hiermee veroorzaak je een wisseling **van intiem naar afstandelijk**.

Zie bijvoorbeeld:

Jan liep 's morgens altijd alleen naar school. Dat vond hij niet erg, want hij hield ervan om bij ieder lieveheersbeestje en elke bloem een momentje stil te blijven staan. Pas als de schoolbel klonk, haastte Jan zich verder.

Voel je de afstand die plotseling weer ontstaat op het moment dat zijn naam wordt herhaald?

* **Perspectiefwisselingen tussen verschillende karakters**

Een verhaal kan meer dan één verteller hebben. In zo'n geval zal ook het perspectief regelmatig wisselen, afhankelijk van de bril waar we op dat moment doorheen kijken.

Perspectiefwisselingen kunnen dus een doel dienen.

Maar: **laat per afgeronde scène slechts één verteller aan het woord!**

Verwar lezers niet onnodig door van het ene hoofd naar het andere te springen.

Dus niet: 'Zodra ze hem zag binnenkomen, zonk de moed haar in de schoenen. Ze schrok zo zichtbaar dat hij beseftte dat hij niet langs had moeten komen. Niet vandaag.'

TIP 10. MAAK JE ZINNEN NIET TE VOL

Als één enkele zin erg veel informatie bevat, dan is het voor je lezers lastig om te ontdekken waar het **zwaartepunt** van de zin ligt.

Daarbij loop je de kans dat de helft van de informatie niet eens bij die lezers aankomt, omdat ze er overheen lezen.

Voorbeeld van een te volle zin:

'De man, die nu al twaalf jaar weduwnaar was, pakte het fotolijstje met daarin de inmiddels vergeelde foto van zijn vrouw in wat haar lievelingsjurk was geweest, de blauwe met pofmouwen, smeed het lijstje op de grond en plantte de hak van zijn schoen erop toen bleek dat het glas door de val niet gebroken was.'

Hier gebeurt veel te veel in één zin. Het gaat te vlug, details worden niet uitgewerkt en spreken daardoor niet tot onze verbeelding. Het is hard werken om de complete zin door te worstelen. De informatie uit deze zin verdient minstens een hele alinea.

Werk de informatie liever rustig uit:

'Vandaag was hij precies twaalf jaar weduwnaar. Haar beeltenis, verpakt in een gammal lijstje, stond nog altijd op de schouw. Hoewel de foto inmiddels vergeeld was, kon hij zich het helderblauw van haar zomerjurk nog herinneren. Haar lievelingsjurk, ze was gek op de pofmouwen.

Hij pakte het lijstje voorzichtig op en bracht de foto tot vlak voor zijn ogen. Plots smeed hij met al zijn kracht de herinnering op de grond. Blijkbaar was het lijstje minder gammal dan het eruitzag, want ondanks de val bleef het volledig intact. Zonder aarzelen plantte hij de hak van zijn schoen op het glasplaatje en voelde de knak toen het onder zijn gewicht versplinterde.'

Oké, het is maar een snelle uitwerking. Toch komt de informatie zelfs nu al beter tot haar recht, nietwaar?

Conclusie:

Laat dus niet teveel gebeuren in één zin. Volle zinnen vragen een extra inspanning van je lezers, omdat de inhoud zich niet zomaar laat grijpen. Daardoor zijn zulke volle zinnen moeilijk leesbaar en niet aantrekkelijk.

Verdeel de informatie rustig over meerdere zinnen, zodat ieder aspect de aandacht krijgt die het verdient.

AANTREKKELIJK SCHRIJVEN KUN JE LEREN

Hopelijk helpen bovenstaande tips je om nog aantrekkelijker te gaan schrijven.

Niemand wordt geboren als volleerd schrijver, we moeten allemaal heel wat uurtjes oefenen. Alleen door veel te schrijven, leer je aantrekkelijke teksten te maken. Maar het goede nieuws is: oefenen helpt!

Het leuke van het vak schrijven is dat je het nooit leert, zei Simon Carmiggelt. Ik ben het volledig met hem eens: hoe aantrekkelijk je nu al schrijft, het kan altijd nog aangrijpender, interessanter of betoverender.

Schrijven blijft voortdurend een uitdaging! Geniet daarvan!

Het oefenmateriaal bij deze les omvat drie praktische opdrachten om nog aantrekkelijker te leren schrijven.

Succes ermee en blij jezelf overtreffen!